N°. 25. Donderdag 21 Juni 1917. 17de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELING
betreffende de Algemeene Vergadering van „Oost en West".

Deze zal gehouden worden op *7 Juli e.k.* ten 2 ure 's namiddags te *Breda* in het *Zuid-Hollandsch Koffiehuis*, Groote Markt.

De aan de leden van het Hoofdbestuur aan te bieden lunch zal plaats hebben te 1.15 uur in het Oranjehotel tegenover het station.

Het gezamenlijk middagmaal zal te 6.15 uur gehouden worden in het hotel Mastbosch à *f* 2.50 per couvert.

De voordracht met lichtbeelden van Mej. Kitty Ament, alsmede de tentoonstelling van Indische Kunstvoorwerpen zal evenzoo plaats vinden in genoemd hotel te 8 ure 's av. Leden van O. en W. met hunne dames vrijen toegang. Niet-leden à 25 ct.

Een extra-tram zal de bezoekers der Alg. vergadering na afloop hiervan vanaf de Torenstraat, achter de Groote Kerk, tot aan het Mastboschhotel brengen.

Dringend verzoek aanvragen voor logies uiterlijk 21 Juni e.k. te doen, daar er niet voor ingestaan wordt, dat aan latere aanvragen voldaan kan worden in verband met het drukke seizoen.

Aanvragen s.v.p. inzenden aan Dour. Clifford—Kocq van Breugel, Presidente Afd. Breda, Baronielaan 25, Breda.

Aanbevolen hotels: de Kroon *f* 2.50 logies m. ontb. Oranjehotel *f* 2.25 logies m. ontb. Cosmopolite van af *f* 2—.

Namens het Bestuur Afd. Breda,
De Secretaris,
L. VISSER.

N.B. *Dringend verzoek* aan hen, die aan den maaltijd op 7 Juli e.k. in het Mastboschhotel willen deelnemen, dit zoo spoedig mogelijk (minstens drie dagen van te voren) te willen berichten aan den heer *W. Helms*, vice-president afd. Breda, *Baronielaan 88, Ginneken.*

De vergaderzaal is te bereiken met de Ginnekentram, standplaats tegenover het Station.

Persoverzicht.

Pest op Java.

Ten gevolge van het bericht, opgenomen in de Staatscourant van 5 dezer, wordt medegedeeld, dat bij het departement van koloniën het volgende telegram van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië d.d. 13 dezer, betreffende pestgevallen op Java van 21 Mei-3 Juni j.l. is ontvangen:

Residentiën Soerabaja en Semarang ieder 1 doodelijk geval, tezamen dus 2 doodelijke gevallen.

Hierbij wordt aangeteekend, dat de totaalcijfers over het nagenoeg overeenkomstige 14 daagsche tijdvak van het vorige jaar (19 Mei t/m 1 Juni 1916) bedroegen: 7 gevallen en 8 dooden.

„Opstootje" op Bali.

Naar aanleiding van een officieele verklaring van het bovenstaande schrijft „*Het Vaderland*" van 16 dezer o. m.:

„Die officieele verklaring zal slechts weinigen kunnen bevredigen. Zij verklaart feitelijk niets en doet vragen, of het met al die diensten niet het geval is als naar aanleiding van den opstand in Boven-Baros aan den dag trad in de residentie Tapanoeli. Hopen we dat de heer Liefrinck als Regeerings-commissaris Zuid-Bali spoedig voor een onderzoek aan de beurt doet komen. Een door een natuurramp als de jongste aardbeving in Zuid-Bali geschokte bevolking is wel allerminst geschikt de dupe te worden van op het stuk van heerendiensten te ijverige bestuursambtenaren.

Maar de weigering der bevolking van Gianjar betrof poeridiensten, terwijl zij tot herstel van de vernielde bruggen, wegen enz. hare krachten verleende. Hoe dit te verklaren?

We zoeken de oorzaak van dit feit in de omstandigheid, dat het kastenstelsel der Hindoesche samenleving in Zuid-Bali dreigt verloren te gaan, door onze inmenging in die verhoudingen. De vorst, de dewa van weleer, is thans gouvernementsambtenaar en als regent met groote macht bekleed. De Ida, behoorende tot de kaste der Brahmanen, de hoogste instelling wier leden de voornaamste positie innemen ongeacht of zij tot de welgestelden behooren of een armelijk bestaan lijden, de Ida is thans feitelijk aan de bevelen van den dewa als regent onderworpen, hetgeen van zelf reeds moeilijkheden tengevolge hebben kan. Ook is het de vraag of door zijn benoeming tot regent de vorst en dewa niet bij de bevolking aan aanzien heeft ingeboet. Waren de Ida's in het verzet betrokken?

De zaak lijkt ons dus niet zoo eenvoudig als uit de officieele mededeeling kan worden opgemaakt.

Een Paradepaard.

In hetzelfde blad lezen wij:

„Het *Bat. Nwsbl.* spreekt van een „paradepaard" en doelde daarmede op het *Instituut Pasteur.*

Erkend wordt de groote humanitaire beteekenis van het werk dat dit instituut verricht, hetgeen het blad echter geen beletsel is, middels een globale berekening, tevens te wijzen op het aantal menschen, dat werkelijk aan rabies sterft. Dat aantal moet in de algemeene verhoudingen in het niet verzinken. „En om dit minimale cijfer nog meer te reduceeren, worden handen vol geld uitgegeven, worden andere, dringender belangen verwaarloosd".

Er zit een fond van waarheid in deze klachten. Zelfs de gedachten aan het vreeselijk lijden van hen die sterven ten gevolge van besmetting door dolle honden, is niet in staat ons te verzoenen met de meer dan onbekrompen wijze waarop rabies bestreden wordt. En zeker is die vrijgevigheid niet goed te praten met de verklaring, dat het bezit van een zoo schoone wetenschappelijke instelling wel op prijs mag worden gesteld. De overbrenging naar en de installatie in een bergklimaat van een zoo omvangrijke inrichting, ware — meenen we — beter achterwege gelaten; de daarvoor te besteden gelden waren voor nuttiger doeleinden aan te wenden."

„Ned.-Indië en Oost-Aziatische conflicten".

De *Nieuwe Crt.* wijdt een reeks hoofdartikelen aan dit werk en schrijft in zijn blad van 19 dezer o.m.:

„De heer *J. B. van Heutsz* heeft iets te zeggen, wanneer hij schrijft. Hij doet dit niet, omdat schrijven hem een lust is of een beroepstaak, maar omdat er iets van zijn gemoed af moet. In een twintigtal maanden richtte hij zich driemalen in 't openbaar tot zijn landgenooten om hen op een groot gevaar te wijzen en te herinneren aan een dringende verplichting.

Het gevaar is, dat Ned.-Indië en dus ook Nederland alle kans loopt betrokken te worden in „een der naastvolgende onvermijdelijke oorlogen, waarbij om

de heerschappij over den Atlantischen Oceaan gestreden zal worden tusschen Amerika en Japan, al of niet met Engeland.''

De verplichting: ons verwijld tegen de gebeurlijkheid afdoende weerbaar te maken, zoowel hier te lande, als in de koloniën.

Ontzaglijk veel historisch en politiek materiaal werd voor dit boek gebruikt. Men kan moeilijk zeggen verwerkt, want de schrijver schudde in zijn 235 bladzijden alles leeg wat hij aan uittreksels en aanteekeningen in zijn portefeuilles bijeengebracht had. Den slag om samen te vatten, om feiten, beschouwingen, uitkomsten in de teekenende en onmisbare hoofdtrekken weer te geven, mist hij. Al hetgeen hij van links en rechts voor zijn destilleer-toestel bijeenbracht, loopt nagenoeg onveranderd weer uit. Tot essence haalt het slechts eigen meeningen en denkbeelden over. Dat de lectuur van de...... Oost-Azië...... conflicten alle aandacht vordert, zou uitsluitend als een verdienste gelden, ware het niet, dat de aandacht ook ingespannen wordt, omdat het, niet als in 't verhaal der Camera Obscura, zoo warm en zoo ver, maar zoo lang en zoo veel is. Aan matheid van toon lijdt het echter niet, allerminst daar waar de heer Van Heutsz zichzelf uitspreekt. Wat meer ingehoudenheid had aan dien toon geen schade gedaan. Dat hij warm, hartstochtelijk voelt voor de door hem voorgestane zaak strekt hem tot eer en kan niet anders dan sympathiek aandoen. Alleen had 't hem niet telkens moeten vervoeren tot schimpen, smalen en schelden vooral tegen het parlement, de regeering, de pers in Nederland en tegen de pacifisten over de geheele wereld. De ruwheden en smakeloosheden, waartoe zijn tropische heftigheid hem verleidt, verleenen niet meer kracht aan zijn betoog, maar hinderen daarin, bederven den indruk. Men is daar hier niet aan gewend, noch erop gesteld.

Jammer voor het forsche en eerlijke pleidooi van den heer Van Heutsz, dat ten volle de aandacht en ernstige overweging verdient, ook al mocht men deze en gene zijner opvattingen niet deelen.''

Ten slotte schrijft het blad:

,,In zijn geheel is het een uiterst belangwekkend en prijzenswaardig werk, dat niemand, wien de nationale zaak ter harte gaat, ongelezen mag laten.''

* * *

Aan de

Indische Causerieën.

van H. van Wermeskerken, gedateerd Weltevreden, 12 April, in *De Telegraaf* van 19 dezer ontleenen wij:

,,Zooals men weet is de vroegere chef van Mainz & Co., de heer Zimmerman, gedurende den oorlog genoodzaakt geweest af te treden, om de firma niet op de zwarte lijst te brengen, wijl hij een onderdaan is van den ,,Kulturstaat''.

Hij nam de agentschappen der Duitsche en Oostenrijksche stoomvaartmaatschappijen, die tot nu toe door Mainz & Co. vertegenwoordigd waren, mee!

Wijl die schepen links en rechts in de havens van Ned.-Indië en de Philippijnen opgeborgen waren, was er toch niets voor te doen.

Herhaalde malen hebben de ,,bewegingen''. die deze schepen meenden te moeten maken, reeds de verwondering gewekt en zeer de aandacht der Engelsche autoriteiten getrokken, terwijl het geval met de ,,Preszen'', waarop een draadlooze verbinding werd in stand gehouden, voor zichzelf spreekt.

Welke bedoelingen men met deze schepen heeft, is gebleken toen Amerika de relaties met de Centralen afbrak, terwijl ook onze regeering, toen er berichten kwamen, dat het spande tusschen Nederland en Duitschland, goed heeft meenen te doen, enkele bemanningen van schepen, die te Priok lagen, veilig uit deze schepen te verwijderen, terwijl aan andere schepen in den archipel een veiliger ligplaatsje werd aanbevolen! Ik zeg hier niet mede, dat men vreesde dat deze schepen zich op een onverwacht moment in railders zouden omzetten, zooals op de Philippijnen wel is geschied, ik zeg alleen maar dat de regeering het noodig oordeelde maatregelen te nemen.

,,Dat de Duitschers hier probeeren zooveel mogelijk hun vaderland nog goed te doen is hun niet kwalijk te nemen. Al is het hun kwalijker te nemen, dat zij vergeten, dat zij onze gasten zijn, en dat zij Nederland in moeilijkheden kunnen brengen. Nog te meer te betreuren is het echter, dat zij Nederlandsche onderdanen voor hun Machinatiën gebruiken en zelf ter goeder naam en faam bekend staande Nederlandsche firma's in discrediet brengen.

De Bataviasche Handelsvereeniging heeft tot nu toe nog altijd een Duitscher als secretaris. Namelijk de heer Schmidt Ernsthausen. Naar men mij mededeelt, heeft deze zijn langsten tijd in deze functie doorgebracht, en bestaat het plan, om in de volgende bestuursvergadering een nieuwen secretaris te verkiezen.

Van algemeene bekendheid was, dat de heer Schmidt Ernsthausen deze functie hoofdzakelijk dankte aan zijn huwelijk met de rijke Indische familie Ament.

Waar deze band kortelings eindigde, vervalt ook de reden, waarom men hem nog de hand boven het hoofd hield.

Bovendien heeft het lang genoeg ergernis gewekt, dat een zoo Duitsch-voelende Duitscher, die genaturaliseerd Nederlander was, wat aan den aard van het Duitsche beestje, zooals in den oorlog gebleken is, weinig verandert, die belangrijke functie bekleedde.

Dat dit van belang is, begrijpt men, als men weet, dat de secretaris van een Handelsvereeniging in zijn kwaliteit inzage heeft in de manifest-lijsten der vertrekkende schepen.

Men heeft zich hier in de handelskringen wel eens afgevraagd, hoe wist toch de kapitein van de hier indertijd rondspokende ,,Emden'' precies de ladingslijsten der Nederlandsche schepen en hoe heeft de onderzeeër, die de ,,Kediri'' in den grond boorde zoo precies de lading geweten. Er bestaat natuurlijk geen enkelen grond om aan te nemen of zelfs te vermoeden, dat de secretaris der Bat. Handelsvereeniging zich daarover in zijn ,,onschuld'' op onvoorzichtige wijze zou hebben uitgelaten tegen nietgenaturaliseerde gasten in Indië, en uit goede bron weet ik, dat iemand, die hem er over aansprak van den heer Ernsthausen ten antwoord kreeg: ,,Es ist lächerlich......, maar de heer Schmidt Ernsthausen heeft nu eenmaal den klank van zijn Duitschen naam tegen zich en het feit, dat hij vroeger Duitscher was, en daarom schijnt men het beter te vinden als secretaris iemand te kiezen, die een meer Hollandschklinkenden naam heeft en die van geboorte Hollander is.''

Tagore.

Frederik van Eeden heeft wederom werk van Rabindranath Tagore vertaald: *De Wassende Maan.* (Liederen van het Kind.) Het is bij W. Versluys te Amsterdam verschenen.

De *N. R. Crt.* citeert het volgende fragment:

,,Als Kindeke maar wilde, kon het nu zóó den heemel invliegen.

Niet zonder reeden blijft het bij ons.

Het wil zoo graag zijn hoofd aan moeders boezem leggen, en het kan niet verdragen als ze maar eventjes uit zijn oogen gaat.

Kindeke weet alle soorten van wijze woorden, al kunnen weinigen op aarde hun beteekenis verstaan.

Niet zonder reeden spreekt het nooit.

Het verlangt niet anders dan moeders woorden te leeren van moeders lippen. Daarom ziet het er zoo onnoozel uit.

Kindeke had een schat van goud en paerelen, maar het kwam op aarde als een beedelaar.

Niet zonder reeden kwam het in die vermomming.

Het lieve naakte schooyertje deed zich zoo heelendal hulpeloos voor, om te kunnen beedelen om moeders liefde-rijkdom.''

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Bandjar-Parigi-lijn.

In het Zuid-Oostelijk deel der residentie *Preanger Regentschappen* ligt een landstreek, zoo volkomen geïsoleerd, als nergens op Java het geval is, beweert een schrijver in het *Soer. Hbl.* Het is meer bepaaldelijk het gedeelte, dat beklemd ligt tusschen de *Tji Tandoei* en de districten *Bandjar* en *Soekapoera* van de afdeeling *Tasikmalaja*, bezuiden en bewesten den spoorweg, die van *Tasikmalaja* naar het oosten loopt over *Bandjar* en verder zuidwaarts over *Kawoengan-ten* naar *Maos* en *Tjilatjap*. In het zuiden is bovengenoemde landstreek begrensd door den Indischen Oceaan en de Kinderzee.

Geen wonder, dat tengevolge van dit isolement deze landstreek in ontwikkeling en welvaart verre achterbleef bij het overige deel van de Preanger.

Sedert de Handels- en Vervoer-Mij.: ,,Soekapoera'' in 1912 een geregeld verkeer in 't leven heeft geroepen tusschen *Tjilatjap* en *Kali Poetjang* is het volkomen isolement verbroken, en valt het de bevolking van het district Pangandaran gemakkelijker de copra af te zetten.

Vroeger waren de handelaren tevens eigenaars der prauwen, en kon de bevolking, wilde ze de copra niet loslaten voor den geboden prijs, haar product niet kwijtraken.

De dienst, ingesteld door de Mij ,,Soekapoera'' bracht daarin wel eenige verbetering, doch deze is nog niet afdoende.

Indertijd reeds was de S.S. voornemens een plm. 45 K.M. lange lijn aan te leggen van *Tjilatjap* — via *Kali Poetjang* — naar *Kawoenganten* aan de hoofdlijn.

Van den aanleg dezer lijn is afgezien, daar ze grootendeels door een moerassige streek zou loopen en bij de opname bleek, dat de kosten alle ramingen verre zouden overtreffen.

Ook de nu ontworpen lijn *Bandjar-Kali Poetjang-Parigi* is zeer kostbaar, daar er gedeelten zijn, waar de kosten *f* 90.— en zelfs *f* 600.— per strekkenden meter bedroegen. Groote kunstwerken, z.a. een groote brug over de ravijn *Soember* bij *Kali Poetjang* en drie tunnels, achtereenvolgens 105, 110 en 1200 M. lang, moeten worden uitgevoerd, doch een geregelde spoorverbinding alleen kan de bevolking de zegeningen brengen, waarop door haar in een goed bestuurd land gerekend mag worden, al heeft het B. B. in den laatsten tijd door het aanleggen van een 10 M. breeden weg langs de Mauritsbaai en het bouwen van een Inl. school te *Pangandaran* reeds getracht de bevolking tegemoet te komen.

De heer IJzerman, wiens land een oppervlakte beslaat van 500 bouws en 40.000 groote en kleine boomen telt, is de eerste Europeaan, die in het groot de klappercultuur aanpakt.

De prijs van een pikol copra is in de Zuid-Oost Preanger gemiddeld *f* 10.—

Plaatselijke gezondheidszorg.

Bij gouvernementsbesluit van 24 Nov. l.l. werd voor de gemeente *Soerabaja* een gezondheidsdienst ingesteld. *De Loc.* gaf naar aanleiding daarvan eenige kritische opmerkingen ten beste, daar dit blad vond, dat de overgave van de plaatselijke gezondheidszorg in een groote gemeente aan de centrale ambtelijkheid een door niets geboden terugtred was.

Het *Soer. Nbl.* hoewel in den grond van dezelfde meening als *De Loc.*, meent dat Soerabaja's houding te rechtvaardigen is en schrijft o.a. „Inderdaad door „niets geboden" en te *Soerabaja* ook *niet gedaan*. *De Loc.* is er geheel naast, waar zij beweert, dat de gemeenteraad te *Soerabaja* door 't tijdelijk aanvaarden van gouvernementeele hulp, zich aan den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst eenvoudig zou hebben overgegeven, zonder zijn taak naar behooren te begrijpen". De onmogelijkheid inziende om binnen afzienbaren tijd een degelijken gemeentelijken gezondheidsdienst in te richten, in elk opzicht aanpassende aan de centrale eischen, heeft men te S. niet geaarzeld om de tijdelijk aangeboden hulp van het gouvernement te aanvaarden.

„Geheel in overeenstemming met den wensch van den minister van Koloniën, wenscht de regeering de hygiënische belangen der gemeenten aan de gemeentelijke zorg over te laten. Doch wetende, dat deze zorg veeleischend is, en dat de gemeenten voorloopig niet ten volle daaraan zullen kunnen voldoen, strekt zij de behulpzame hand uit. Soerabaja heeft die hand dankbaar aanvaard. Semarang wantrouwt die hulp en prefereert zelf te prutsen, door aanvankelijk half werk te doen."

Aldus verdedigt zich het *Soer. Nbl.*, zooals de *Loc.* opmerkt, doch volgens dit laatste blad klopt de voorstelling van zaken niet met de feiten; indien er slechts sprake was van een *tijdelijken* gezondheidsdienst, in afwachting van een gemeentelijke organisatie zou die tijdelijkheid uitdrukkelijk in het gouvernementsbesluit vermeld zijn.

Dit is niet het geval. Voor de gemeente Soerabaja wordt een gezondheidsdienst ingesteld, waarbij elke gemeentelijke autoriteit vrijwel volkomen uitgeschakeld is, waartegen de Ver. voor Locale Belangen en meerdere leden in de Staten-Generaal zijn opgekomen. „De gemeente wordt van haar voornaamste taak teruggehouden, heeft geen zeggenschap en zal later mogen meebetalen."

De te Soerabaja aan te stellen bacterioloog en onderhebbend personeel hadden evengoed in gemeentedienst gedetacheerd kunnen worden, en dan ware het beginsel van plaatselijke gezondheidszorg aan de plaatselijke overheid gehandhaafd.

Dat *Semarang* half werk geleverd heeft, is niet waar; de organisatie is vastgesteld, er moet nog een leider van den dienst gekozen worden uit de sollicitanten, doch ondertusschen is een gezondheidscommissie benoemd, die reeds getoond heeft, reden van bestaan te hebben.

Had de B. G. D. niet *geweigerd* de tijdelijke beschikking te geven over het noodige personeel, dat voor *Soerabaja*, hetwelk „zoet" is, gereed staat, zoo zou *Semarang* veel productiever hygiënisch werk hebben kunnen verrichten.

Soerabaja is met vereende krachten voor den B. G. D. gewonnen. Zijn burgemeester heeft er door gekregen, wat hij in vroegere functie ook aan *Semarang* wilde zien opgedrongen. Het te laten voorkomen, alsof Soerabaja profijt heeft behaald is klein en overbodig.

Japanners in Indië.

Aan dit onderwerp wijdt Z. in het *Soer. Hbl.* een artikel, waarin hij opkomt tegen de dwaze vrees van vele Europeanen, die in elken Japannees een spion zien en dientengevolge in hun houding jegens de zonen uit het land der Rijzende Zon een zekeren afkeer, zoo niet erger aan den dag leggen.

Ingelicht, zooals Z. beweert, door insiders, bespreekt hij hun houding tegenover de verschillende rassen in onzen Archipel en tegenover de Engelschen en Australiërs daarenboven, en vertelt een en ander over hetgeen zij denken en voelen, verwachten en wenschen.

Vóór alles dient in het oog te worden gehouden, dat de groote meerderheid der in Indië vertoevende Japanners behoort tot de partij, welke de bekende Zuidzee aspiraties heeft, waarvan de aanhangers door hun landgenooten met zekere onderscheiding worden bejegend.

Een bewijs daarvan meent Z. te zien in het feit, dat de Japanner T. die te *Soerabaja* een kleine toko heeft, waarin maar weinig omgaat, een kring, van kennissen en een invloed heeft, welke in omgekeerde verhouding staan tot de beteekenis van zijn toko. Hij was dan ook de eenige Japanner, die bij de officieele erkenning van den Japanschen kroonprins een onderscheiding van zijn regeering kreeg.

In de jaren 1914 en '15 bestond er tusschen de Chineezen en Japanners in Indië een vrij gespannen verhouding, die na het bekende Japansche ultimatum zulk een hoogte bereikte, dat er een boycot van Japansche goederen in Indië dreigde.

Daarom moet het wel de aandacht trekken, dat er van Japansche zijde pogingen aangewend worden om tot een betere verhouding te geraken. Hetzelfde valt op te merken, waar het de Indo-Europeanen en de Inlanders betreft.

De toetreding van Japanners tot „Insulinde" is bekend, maar minder bekend is het wellicht, dat de Japanners meer werk van den Inlander maken niet alleen, maar ook „dat sommige groepen der Inl. bevolking in de Japanners nog iets anders zien dan toevallig hier verblijvende vreemdelingen."

Opmerkelijk is zeker, dat te Soerabaja wonende Inlanders zich herhaaldelijk tot Japanners wenden met het verzoek hun rechten op in die kota gelegen grond over te nemen.

De overgang van eenige der Japanners tot den Islam wijst er in alle gevallen op, dat ze naar assimilatie streven.

Wie zou meenen uit de huidige politieke constellatie te mogen besluiten, dat de Japanners pro-Engelsch en anti-Duitsch zijn, vergist zich. De Japansche kolonie te Soerabaja is vrij algemeen pro-Duitsch.

De politiek van Engeland wordt vaak als slecht en verderfelijk gesignaleerd en veel Japanners hebben de overtuiging, dat ze door de Engelschen als minderwaardig worden beschouwd. Ze vinden de Engelschen arrogant, maar zich zelf buiten kijf „the best conquerors of the world".

Zij meenen, dat de toekomst een samengaan van Duitschland, Japan en Rusland te aanschouwen zal geven.

De antipathie tegen de Amerikanen en Australiërs is nog sterker.

Het bezoek van den gouverneur Harrison aan het Marine-etablissement trok zeer hun aandacht en ze knoopen er allerlei commentaren aan vast.

Zeer slecht te spreken zijn ze over de achteruitzettingen, die ze in Australië ondervinden; daarover sprekende volgt meestal de stereotype uitdrukking: „Afterwards we will settle that." En thans de Hollanders. „Hoewel ze onze natie niet onsympathiek vinden, onze overoude relatie met Japan bij enkelen nog wel nawerkt, onze geschiedenis uit Engelsche en Japansche leerboeken vrij goed kennen (dat zal dan wel een geschiedenis „made in England" zijn. Red.) en voor onze historie respect zeggen te hebben, zijn ze van meening, dat Holland zijn tijd heeft gehad."

Zij meenen, dat de Hollanders hen minachten en haten en dat prikkelt hen. Ze klagen over het jegens hen getoonde wantrouwen en over den toon ten hunnen opzichte in de Indische pers veelal aangeslagen.

Groote belangstelling toonden ze voor de actie „Indië Weerbaar", die volgens hen een fiasco is te noemen.

„Het demonstreeren van Japannervrees is evenmin noodig als het uiten van beleedigende en grievende opmerkigen aan het adres der Japanners", die geen behandeling willen, gebaseerd op hun onderstelde minderwaardigheid.

Laten we kalm onzen gang gaan en vermijden om redenen tot rechtmatige ergernis te geven, dan kunnen wij met grooter waardigheid de toekomst afwachten, welke zich als elke nieuwe phase in de wereldgeschiedenis ontwikkelen zal, zonder rekening te houden met onze persoonlijke gevoelens.

Daar Holland nóch de macht, zelfs — door gebrek aan nationale idealen en geestdrift daarvoor — niet den ernstigen wil heeft er naar te streven om die toekomst in voor ons wenschelijke banen te dwingen, blijft ons slechts een waardig en berustend afwachten der komende dingen over.

De N.V. „Oliefabrieken Insulinde".

Volgens den redacteur voor Midden-Java van het *Soer. Hbl.* bestaat het plan het maatschappelijk kapitaal van genoemde vennootschap van 2.5 millioen tot 6 millioen uit te breiden. Welk deel daarvan zal uitgegeven worden, is nog niet zeker en zal afhangen van de plannen voor de toekomst, waarin waarschijnlijk het aantal fabrieken een uitbreiding zal ondergaan.

Begonnen zal worden met de vergrooting der ca-

paciteit van de bestaande fabrieken te *Keboemen*, *Kediri* en *Blitar*, welke dan voor de fabrieken in beide eerstgenoemde plaatsen zal bedragen 1100 picols coprah en voor die te Blitar 600 picols.

Het is te voorzien, dat de oliehandel in Indië daarvan den terugslag zal ondervinden, omdat de kleine hoeveelheden olie in blikken, die thans *Amerika*, *Holland* en *Japan* nog nemen, geheel beschikbaar zullen blijven voor de Javamarkt.

Zelfs zullen de Insulinde-fabrieken na de verdubbeling van haar capaciteit niet meer de geheele productie naar Amerika zenden, doch een deel op de Indische markt werpen.

Er is echter nog een verandering. De drums, waarin tot voor korten tijd de olie verzonden werd, zijn vervangen door dieptanks. De vennootschap heeft de *Tjilatjap* en te *Soerabaja* 2 tanks van 500 ton en in laatstgenoemde plaats 2 tankprauwen voor het vervoer van den wal naar de reede. Deze wijze van verzending komt goedkooper uit, daar de leege drums in Amerika niet veel waarde hebben en ze bij de berekening der vrachtkosten vierkant gemeten worden.

Zeer waarschijnlijk zal Duitschland ook na den oorlog een deel van zijn olie-uitvoer naar Amerika aan de Javafabrieken moeten afstaan. In gewone omstandigheden werd de meeste coprah van *Ceylon*, de *Malabarkust*, de *Filippijnen* en den *Indischen Archipel* opgekocht voor de groote Duitsche fabrieken, waar het product tot olie verwerkt werd en dan voor een deel naar Engeland en Amerika uitgevoerd werd. Daar men in Indië evengoed olie kan maken, de coprah uit de allereerste hand krijgt en daarop dus een financieelen voorsprong heeft, terwijl de Javafabrieken behoorlijk voor de export zijn ingericht, mag men verwachten dat deze haar afzetgebied nog belangrijk zullen kunnen uitbreiden.

Suriname.

De beschouwingen over de begrooting voor 1918 voortzettende, schrijft „Suriname" van 10 April, naar aanleiding van het financieele plan-Staal:

......„De afwezigheid van een economisch plan, dat tot een succes wordt verwezenlijkt, brengt de mislukking van elk financieel plan mee dat ten doel heeft het tekort in de huishouding der kolonie te dekken — wanneer men althans de kolonie niet tot langzame versterving wil doemen. Het economisch plan moet vóór het financieele gaan. Eerst als men met het eerste succes heeft behaald, mag men aan het tweede denken en is dan tevens het middel aangewezen ter verwezenlijking daarvan.

Men zou niet eens tegelijk met beide kunnen beginnen. Immers een groeiende maatschappij groeit in de eerste plaats in hare behoeften.

Men kan niet zeggen: wij zullen de huish. uitgaven der kolonie beperken en ons met meer kracht aan hare economische ontwikkeling wijden.

Want juist het streven naar de economische ontwikkeling, stelt eischen aan de huishouding.

Het kapitaal zal zich niet voor ernstige beleggingen, als welke wij noodig hebben — b.v. in den landbouw — in de kolonie interesseeren, wanneer de toestand er primitief is en de gemakken en veraangenamingen des levens ontbreken.

Primitieve maatschappijen trekken alleen wanneer er snel rijkdom uit te halen is, b.v. in rijke goud- of diamantvelden.

De kolonie moet aantrekkelijk zijn voor de buitenlander — Nederlander, ander Europeaan of Amerikaan — wil men deze er heen trekken.

Dat is het groote voordeel van Br. Guyana boven deze kolonie — de vreemdeling vindt daar veel comfort, waaraan hij gewend is, of ander, dat op voldoende wijze vervangt, waaraan hij gewend was. En hieraan ontbreekt nog veel in Suriname.

Wil men dat inderdaad de kolonie tot voorspoed kome, dan mag men haar in haar huishouding niet te krap houden".

Er is in de beschouwingen van het Surinaamsche blad veel waars, maar leert de geschiedenis van de economische ontwikkeling b.v. van Sumatra geen andere lessen? De ware pioniers stellen niet dadelijk hooge eischen aan het comfort.

In het nummer van 17 April schrijft het blad:

......„Met onze koloniale huishouding is het zóó gesteld, dat het belastingveld beperkt is en de leeningsmogelijkheid nog meer.

Gelijk al opgemerkt, springt het Moederland bij in de zuiver huishoudelijke uitgaven en in de uitgaven voor de economische ontwikkeling.

Het streven nu is er op gericht de zuiver huishoudelijke uitgaven ten volle zelve te dragen.

Dit streven, hoe prijzenswaardig ook, moet moordend worden, wanneer het in een plan, een reglement, belichaamd wordt, waaraan men onwrikbaar de hand houdt."

Na van het moederland wat meer vertrouwen in de koloniale vertegenwoordiging gevraagd te hebben, vervolgt het blad:

„Tot nu hebben de Staten metterdaad bewezen dit vertrouwen te verdienen, dat hun echter tot nu onthouden is.

Zij hebben steeds en met de meeste kracht en ernst, naar zuinigheid gestreefd, waarbij zij, helaas, vaak de uitvoerende macht tegenover zich vonden.

Aan de andere kant hebben zij zich nimmer onwillig getoond die offers aan de burgerij op te leggen, welke ten bate der gemeenschap, aan hen gevraagd werden; zij zijn zelfs verder gegaan — getuige de z.g. oorlogswinstbelasting, waarbij zij de koloniale kas een bate van ruim 2 ton bezorgden, waar de voorstellen van het Bestuur er op berekend waren slechts *f* 25.000 op te brengen".

* * *

In het Voorloopig Verslag der Koloniale Staten inzake het ontwerp Surinaamsche begrooting voor 1918, dat we verkort vinden in de Surinaamsche bladen, lezen wij omtrent het plan-Staal:

„Met alle aandacht en groote belangstelling werd kennis genomen van de uitvoerige beschouwingen van den gouverneur ten aanzien van het geldelijk beleid, dat Zijne Excellentie zich voorstelt over de kolonie te voeren.

Ten volle erkenden vele leden, dat de bezwaren tegen het zgn. Financieele Plan-Idenburg meer golden de wijze van uitvoering daarvan, dan de grondgedachte waarop dat plan berustte, nl. dat elke gemeenschap in strikten zin zelfstandig hare eigen lasten behoort te dragen.

Dat de tijd gekomen is om van dat plan af te zien, werd algemeen ten volle beaamd.

De vraag echter of in de plaats daarvan eene andere beschouwingswijze moest worden gevolgd, werd verschillend beantwoord.

Unaniem werd het als vanzelf sprekend genoemd, dat het streven ernstig moet gericht zijn op het einddoel: de financieele onafhankelijkheid der kolonie van het moederland, en dat met inspanning van alle krachten zoo spoedig mogelijk naar de bereiking van dit doel moet worden gestreefd.

Zich daarbij echter aan vaste regelen te binden om het beoogde doel te bereiken, kon de instemming van eenige leden niet wegdragen. Daaraan had de kolonie huns inziens niet alleen geen behoefte, maar gevreesd werd zelfs, dat de kolonie daardoor in een te eng keurslijf zou worden gestoken en daardoor gevaar zou loopen van het beoogde doel verwijderd te blijven.

En de vrees werd niet denkbeeldig geacht, dat bij de toepassing wrijving met het moederland niet tot de zeldzaamheden zal behooren.

De overige leden konden zich met de beschouwingen van laatstbedoelde leden niet geheel vereenigen. De vooruitgang vormt nergens eene rechte lijn. Doorvoering van het plan bij onderbreking van den vooruitgang, welke zich doet gevoelen in de opbrengst van 's lands middelen, zou niet doenlijk zijn. In een dergelijk geval zou daarom van het plan moeten worden afgeweken.

Wanneer de kolonie zelve in hare behoeften kon voorzien zonder jaarlijksche bijdrage van het moederland, dan zouden de leden aan het woord accoord gaan met de vorenbedoelde leden, dat geen financieel plan noodig zou zijn, omdat het dan alleen de kwestie zou zijn om het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten te bewaren.

Waar wij in de kolonie echter te maken hebben met buitengewone omstandigheden, kwam het aan de hierbedoelde leden, trots de daartegen geldende bezwaren, nuttig en noodig voor, dat er een systeem bestaat, dat tot richtsnoer kan strekken voor het financieel beleid.

Naar het inzien der leden muntte dit plan uit in eenvoud en duidelijkheid boven het plan Idenburg, en getuigt het van een voorzichtig beleid.

Zij achtten het volkomen juist ingezien van den gouverneur om de uitgaven te onderscheiden in gewone en buitengewone. Het werd echter betreurd, dat de gouverneur in de praktische uitvoering van het plan moest vervallen tot zekere willekeur."

* * *

Uit „De West" van 24 April het volgende bericht:

„Op een rondreis door West-Indië zijn Zaterdag hier aangekomen de heer E. R. Harper, oud-gouverneur van Colorado en zijne echtgenoote.

Zij zijn hier de gasten van de familie van Asch van Wijck.

De Suriname had een onderhoud met den heer Harper, die verklaarde lid te zijn van een groote combinatie kapitalisten, welke zaken doet in alle takken van industrie. Zijn bezoek staat daarmede in verband en zal later gevolgd worden door dat van experts, om de rentabiliteit van bepaalde bedrijven na te gaan.

De heer Harper was optimist over de toekomst der kolonie, ongeacht het kwaad door minderwaardige speculanten uit Amerika aangericht. Hij betreurde echter, dat hier geen informatiebureau bestaat en achtte de gebrekkige regeling van het credietwezen in de kolonie een hinderpaal voor ontwikkeling. Hij verzekerde echter, dat het Amerikaansche kapitaal willig is zich te interesseeren voor Suriname."

Hetgeen de heer Harper zegt over het gebrekkige credietwezen moge waar zijn, maar voor „een groote

combinatie kapitalisten" zal dit wel geen bezwaar opleveren.

* * *

De heer J. B. Percival te Paramaribo heeft eenige artikelen over „black magir" geschreven in het tijdschrift „The Good Healte Clinic" te New-York van December en Januari j.l.

Curaçao.

In de jongste Curaçaosche bladen lezen wij:

„In de Benedendistricten, vooral in de buurt van Barber en Sabaneta, staan de velden nog groen, alsof het volop planttijd was. De feterita bloeit weer en belooft opnieuw een goeden oogst. De geiten springen en dartelen van pleizier.

Een groene Mei op Curaçao is wel vermeldingswaard.'

* * *

Begin April j.l. liep het gerucht op Curaçao, dat Amerika den uitvoer van levensmiddelen had verboden, doch later werd met genoegen vernomen, dat de Gouverneur, in antwoord op een door hem gezonden telegram, telegrafisch van Hr. Ms. Gezant te Washington het bericht heeft ontvangen, dat er in Amerika nog aan geen uitvoerverbod van levensmiddelen wordt gedacht.

Intusschen heeft, naar wij vernemen, de Gouverneur toch een conferentie gehad met de voornaamste importeurs van levensmiddelen, den Onder-voorzitter en den Secretaris van de Kamer van Koophandel en Nijverheid, teneinde na te gaan hoe er het best zou kunnen worden gezorgd, dat Curaçao voldoende voorzien blijve van de noodige levensmiddelen, want nu de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat het scheepvaartverkeer tusschen Amerika en Curaçao gebrekkiger wordt, is het van het grootste belang, dat er wordt gezorgd, dat er hier op het eiland geen schaarschte komt aan levensmiddelen.

De Gouverneur heeft daarom ook Z. D. H. den Bisschop verzocht door de Heeren Pastoors de bevolking te laten aansporen om zuinig te zijn met den oogst, dien ze dit jaar hebben verkregen en vooral hun voorraad maïs niet te verknoeien of te verkoopen.

* * *

De *Amigoe* meldt:

„De dames Catharina Ellis, Maria Cristina Badaracco en Emilia Maria van der Veen Zeppenfeldt hebben het prijzenswaardig plan opgevat een Tombola te houden ten bate van den bouw der Nieuwe Kerk op San Mateo. Er zijn mooie prijzen ten geschenke ontvangen en voor ƒ 1000 loten verkocht.

* * *

Hetzelfde blad schrijft:

Grl. Juan Vicente Gomez heeft in Venezuela verboden arbeiders uit te betalen met bonnetjes, die dan later in winkels en herbergen worden ingewisseld. Dat gevaarlijke systeem van uitbetaling bestaat ook op Curaçao. De gedwongen winkelnering en de drinkdwang wordt er sterk door bevorderd.

* * *

In de Punda, het handelscentrum onzer stad, werden dezer dagen twee nieuwe zaken geopend, terwijl ook een koopmansvennootschap gesticht werd door de heeren J. M. de Windt Sr. en Jr. onder de firma J. M. de Windt en Co.

Dat zijn goede teekenen des tijds! Zoo luidt het blad.

* * *

De *Curaçaosche Crt.* van 27 April j.l. meldt o.m.:

„Gisteravond werd in het gymnastieklokaal van de *Hendrikschool* een bijeenkomst gehouden van de onderwijzers met de ouders en verzorgers van de leerlingen dier school ter bespreking van het leerplan.

Het hoofd der school oordeelt verandering daarvan noodzakelijk om tot betere uitkomsten te geraken. Op die verandering heeft hij reeds in verslagen aangedrongen, de Schoolcommissie heeft daarover reeds van gedachte gewisseld, in de memorie van antwoord op het voorloopig verslag over de begrooting voor 1918 is hetzelfde onderwerp aangeroerd.

De bijeenkomst werd geleid door den Inspecteur van het Onderwijs en kenmerkte zich door de zakelijke behandeling van het onderwerp.

Het hoofd der school, de heer L. Welling, schetste de toestand der school bij zijn optreden, ging na, wat de oorzaken der slechte uitkomsten van het onderwijs waren, waarbij op den voorgrond traden: onvoldoende kennis van het Nederlandsch tot in de hoogste klassen en een overladen leerplan. Hoe wil hij dat veranderen? Vooreerst door den onderbouw der school, hier zeer zeker 7-jarig, te verbeteren. Het onderwijs in het Nederlandsch moet in de eerste 4 of 5 klassen tot die hoogte gebracht worden, dat dan met kans op slagen aan de studie van andere talen begonnen kan worden.

Gevolg: geen Engelsch in de 4e klasse, maar met die taal beginnen in de 5e klasse. Welke talen komen in de eerste plaats voor de M.U.L.O.-school op Curaçao in aanmerking? Zeer zeker Engelsch en Spaansch, minder of bijna niet Fransch en Duitsch, die nu in resp. 4 en 3 klassen der school worden onderwezen en oorzaak zijn, dat met Nederlandsch, Engelsch en Spaansch geen voldoende resultaten verkregen worden, zonder dat in die twee andere talen ook eenige vorderingen van beteekenis worden gemaakt. De school, betoogde het hoofd, heeft rekening te houden met de Curaçaosche leerlingen, het percent der leerlingen, die naar Nederland gaan tot verdere opleiding is uiterst gering en zal dat wellicht voorloopig ook blijven. Nagaande wat de leerlingen na 't verlaten der school voor het grootste deel noodig hebben, kwam hij tot de conclusie: algemeene ontwikkeling, kennis van Nederlandsch, Engelsch en Spaansch, voorbereidende kennis voor den handel, dus boekhouden, handelsrekenen en handelsaardrijkskunde. Bij de tegenwoordige inrichting van het leerplan is daartoe in de 8e en 9e klasse in geen geval voldoende tijd beschikbaar, zelfs uitbreiding met een 10e klasse zou de moeilijkheid niet opheffen, daar het leeren van 5 vreemde talen te moeilijk is gebleken. Er is ter voldoende verbetering en om ten eerste te bereiken wat mogelijk en noodig is, maar één oplossing: de beide talen Fransch en Duitsch, die voor de kolonie van het minste belang zijn, van het leerplan te schrappen, daardoor komt tijd beschikbaar. De praktijk zal van zelf wel uitwijzen, dat ook dan nog een 10e klasse noodzakelijk is. Er moet evenwel gezorgd worden, dat er voor hen, die Fransch en Duitsch noodig hebben, gelegenheid bestaat onderwijs in die talen te ontvangen. De heer Welling gaf in overweging dit te doen in aansluiting bij den reeds bestaanden handelscursus, die zeer waarschijnlijk ook belangrijke uitbreiding zal moeten ondergaan. Voor de kinderen, die eventueel naar Nederland moeten om daar verder onderwijs te ontvangen is Fransch noodzakelijk, maar volgens het bestaande leerplan krijgen die kinderen dat onderwijs ook niet. Hieraan zou tegemoet gekomen worden in het leerplan, dat het hoofd zich voorstelt te ontwerpen, door hen in de 5e en 6e klasse geen Engelsch en Spaansch te laten meedoen, doch hun in die uren Fransch te onderwijzen.

Het hoofd acht de huidige regeling niet goed en betoogt dat van den middagschooltijd in het algemeen niet veel terecht komt, zooals dat door vermoeienisproeven bewezen is; de tijd van Kerst- tot Meivacantie is te lang, wat duidelijk te zien is aan den lust der leerlingen en de uitkomsten van het werk.

Na deze besprekingen werd door de groote meerderheid der aanwezige ouders verklaard, dat zij vóór de plannen van het hoofd der school waren.

De Inspecteur van het Onderwijs dankte daarna alle aanwezigen voor hun belangstelling en noodigde ouders en verzorgers uit, niet alleen tot het slagen van volgende ouderavonden mede te werken, maar ook door het zooveel mogelijk spreken van Nederlandsch tot en met hun kinderen het onderwijs te steunen.

* * *

De *Amigoe* vraagt bizondere aandacht voor den Oproep van het Groepsbestuur *Nederlandsche Antillen* van het Alg. Ned. Verbond. Er worden studiebeurzen beschikbaar gesteld niet slechts voor kinderen van de eilanden en buitendistricten, om hier ter stede M.U.L.O. te kunnen genieten aan Openbare en Bizondere Scholen, maar allereerst wil het groepsbestuur helpen bij een degelijke vakopleiding in Nederland.

En nu wordt niet alleen gedacht aan de opleiding tot Onderwijzer, of Stuurman, waarvoor reeds meerdere malen een beurs vergeven werd, maar de bedoeling is de meer bizondere opleiding tot een of ander ambacht.

Flinke ambachtslui kunnen op Curaçao best gebruikt worden. Daaraan bestaat een leelijk tekort.

Nu verschillende industrieën zich hier in het groot ontwikkelen, is de vraag naar degelijk opgeleide vaklui zeer groot.

Een flinke smid, verver, timmerman, metselaar, opzichter, werktuigkundige, electricien, bankwerker zou nu grof geld kunnen verdienen.

Ook blijft de oproep niet beperkt tot de jongere jongens alleen.

Ook hij, die reeds iets van het vak verstaat, en zich verder wil bekwamen, of een diploma wil behalen aan een ambachtsschool komt zeer zeker in aanmerking.

Natuurlijk, behoeft de gegadigde niet tijdens den gevaarlijken oorlogstijd naar Nederland te vertrekken, maar kan gerust wachten tot de zeereis onder veiliger omstandigheden kan geschieden.

We hopen, zoo schrijft het blad, dat ditmaal de goede bedoeling van het Groepsbestuur ten volle zal gewaardeerd worden en er veel aanvragen inkomen. Als de middelen der Groep niet toereikend zijn om allen te helpen, kunnen nog andere wegen worden ingeslagen om de vakstudie onder de Curaçaosche jongelui wat meer te bevorderen."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Eén Javaansche Taal. 1. Hoe zal mijn hart van vreugde opspringen — roept *Si Mangajoe Bagijo* in de *Darmo Kondo* uit — als ik sprekende met de Pangerans, ja zelfs met de Vorsten, mij van de *Ngoko*-taal bedienen mag. En dan gaat hij volgender wijze voort: 2. Hoe zal mijn hart van trots zich opzwellen,

als ik van het *Ngoko* gebruik mag maken tegenover wedono's, patihs, controleurs, assistent-residenten, residenten en verder allen in Indië, die hooger in rang en boven mij gesteld zijn. 3. Wat zal het mijn hart goed doen, als mijne kinderen en aangetrouwde kinderen dag aan dag slechts in het *Ngoko* tot mij zullen spreken. 4. Wat zal het mijne zinnen streelen, als ik zie, dat mijn volk, dat den vooruitgang dienen wil, voortaan slechts *Ngoko* spreken zal, een taal los van allerlei kahormattan. 5. Wat zal het mijn hart genoegen doen, als de Inlanders het geluk mogen hebben te leven in de taal, die niet van hooge woorden gebruik maakt, welke het gevoel van eigenwaarde in den mensch kwetsen. 6. Wat zal het mijn hart voldoening schenken, als de ontwikkelde en vooruitstrevende Javaan met al zijn krachten met deze beweging medegaat en haar steunt. 7. Wat zal het mijn hart tevreden stellen. *a.* als het onderwijs op de gouvernementsscholen in de Javaansche taal zoo spoedig mogelijk in den geest van deze nieuwe beweging moge worden gegeven. *b.* als van de boeken over de geschiedenis van Java en nog meer de geschriften betreffende de Javaansche overleveringen, welke in het *Kromo* geschreven zijn geen notitie genomen, daaruit niet onderwezen wordt, omdat de Javaan tot het besef gekomen is, dat hij slechts van het *Ngoko*, zijnde de Javaansche taal, gebruik mag maken. 8. Trotsch zal mijn hart zijn, als deze taal niet verbeterd, niet verfijnd en verfraaid wordt, maar veranderd in een ruwe en krachtige taal. 9. Wat zal het mijn hart en hoofd goed doen, indien deze verandering alom in de geheele wereld bekend zal raken. 10. Wat zal ik blijde zijn, als het lage *Ngoko* als de gewone taal beschouwd zal worden. 11. Wat zal ik tevreden zijn, indien de menschen konden besluiten afstand te doen van het *Kromo*.

Tegenover deze wenschen en verlangens slaakt dezelfde schrijver de volgende verzuchtingen: 1. Hoe zal mijn hart droevig gestemd zijn, indien door deze beweging mijn volk *niet* zal stijgen in zijn gevoel van eigenwaarde en steeds laag zal blijven. 2. Wat zal ik een hartzeer hebben, indien dat deel van mijn volk, dat het oordeel des onderscheids bezit, tot de conclusie zal komen, dat deze taal-beweging een beletsel en hindernis zal zijn voor den werkelijken vooruitgang. 3. Maar nog meer leed zal het mij doen, indien de Regeering mocht denken, dat deze beweging een revolutie zou zijn.

Op een vergadering van *Boedi Oetomo* te Soerabaja werd de Voorzitter door een der leden in het Ngoko toegesproken, die daarop in het Maleisch antwoordde.

Dezelfde Javaan, Tjokrosoedarmo geheeten, volgeling van den aanstichter der beweging, staat overigens als een onontwikkelde Javaan bekend. Hij is notaris-klerk te Soerabaja, en verkoopt tevens klapperolie. De *Djawa Tengah* maakt naar aanleiding hiervan melding van een praktisch gevolg, waartoe de beweging tot afschaffing van het hoog Javaansch geleid heeft. Genoemde Javaan werd, toen hij bezig was klapperolie te verkoopen, door een Europeesche dame aangeroepen. Toen hij haar in *Ngoko* toesprak, joeg zij hem tot zijn verbazing weg en was boos. Een andere Javaan, koetsier van een huurrijtuig, wees hem er op, dat de stadsmenschen het onbeschoft achten in het *Ngoko* te worden toegesproken, hetgeen alleen menschen, die in de bosschen wonen, deden. Even daarna zag hij, dat de dame eenige flesschen olie van een anderen Javaanschen olieverkooper kocht en dezen als *langanan* nam.

Persdelict. Den 16en April j.l. werd een begin gemaakt met de behandeling van de zaak van *Mas Marco*, beschuldigd van opzetting tegen en beleediging der Regeering, naar aanleiding van een door hem geschreven artikel, getiteld: „*Salebaran*", waaraan was toegevoegd de illustratie van een houthakker, die bezig was een boom om te hakken met het onderschrift: „*Wat ons in den weg staat, hakken wij om.*" Marco ontkent het opzet te hebben gehad van te beleedigen of op te stoken. Hij wilde slechts de Regeering waarschuwen. Hij moest evenwel erkennen, dat er in dit stuk vele onjuistheden voorkwamen. Ook kon hij geen nadere verklaring geven van de bedoeling of beteekenis van enkele uitdrukkingen, zooals. „Kinderen van Indië weest op uw hoede voor de wilde mannen, het zijn roovers". (*Sinar Sumatra*).

Een Verzoek. Hetzelfde blad deelt mede, dat de *S. I.* te Medan en andere Inlandsche vereenigingen den Sultan van Deli per request verzocht hebben, om, in verband met de omstandigheid, dat bijna alle Inlanders tot Sultansonderdanen gemaakt zijn, voor de rechtspraak een *karapatan*-wetboek samen te stellen, ter vervanging van de adat-rechtspraak.

Oude Gewoonten. De *Sinar Djawa* dringt sterk op samenwerking aan, ter bespoediging van de evolutie, In de eerste plaats moeten de vernederende eerbiedsbetuigingen afgeschaft worden, z.a. „het gehurkt loopen" en „op den grond zitten". De schrijver betreurt 't, dat velen onder de jongeren, die een Westersche opvoeding gehad hebben, later in de een of andere ambtelijke positie geplaatst, weder tot de oude gebruiken terugkeeren.

Ontwikkeling Inl. Meisjes. In de *Oetoesan Melajoe* wordt uit de *Yermin* een stuk overgenomen, waarin een vrouw uit Bengkoelen hare zusters aanspoort niet achter te blijven bij de in gang zijnde evolutie, om ook wetenschap en kennis deelachtig te worden, teneinde in de Maatschappij een plaats in te nemen gelijk aan die der mannen. Aan de ouders wordt verzocht aan hunne dochters hetzelfde onderwijs te doen geven als dat van de jongens, opdat zij de zoo noodige kennis en ontwikkeling mogen verkrijgen.

Geen Eerbewijzen meer. *La Piété* schrijft in de *Oetoesan Melajoe*, dat, de onderwijzers een grooten invloed hebben op de ontwikkeling van het volk. Ook hij haalt de kwestie van de eerbewijzen aan de Overheid aan en zegt o.m., dat de helft der menschen van oordeel is, dat die eerbewijzen voor de Overheid niet noodig zijn op grond van de bekende hormatcirculaire No. 2014. Dit is niet juist, verklaart hij. De bedoeling van deze circulaire is n.m., niet om aan de ondergeschikten voor te schrijven, dat zij geen hormat aan hunne meerderen hebben te bewijzen, maar om aan dezen te kennen te geven, dat zij van de ondergeschikten geen kahormatan te vorderen hebben, die lastig of vernederend geacht moeten worden, zooals op Java het op den grond zitten. Indien dan ook een ambtenaar zich niet aan deze circulaire houdt in dezen zin opgevat, dan is het de taak van den meerdere en niet van den mindere hem daarover te onderhouden.

Inl. Avondschool. In hetzelfde blad wordt melding gemaakt van een vereeniging te Padang, die het plan heeft een avondschool te openen voor het onderwijs in handelsboekhouding, werktuigkunde, de Engelsche taal, enz., niet alleen aan Europeanen maar ook aan Inlanders en Chineezen. In een vergadering belegd om donateurs onder de Inlandsche te verkrijgen, gaven dezen te kennen, dat zij liever gewoon lid wenschen te worden, om hierdoor het medezeggensrecht in de vereeniging te krijgen. Bij het sluiten van de vergadering waren er toch vele Inlanders, die zich als donateurs opgaven, misschien wel om niet bij de Chineezen achter te blijven.

De *Tjaja Sumatra* begroet met vreugde de oprichting van verbeterhuizen voor de Inlandsche jeugd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Kartinischool. Den 24en Maart j.l. hield deze vereeniging te Soerabaja een vergadering in de bovenzaal van het *Oost-Java restaurant* aldaar teneinde nadere uitlegging te geven van haar doel en streven. Raden Adjeng Roro Soedjina, hoofdonderwijzeres van de bestaande Kartinischool te Soerabaja gaf een lezing over de opvoeding van het Inlandsch meisje. *Raden Ajoe Siti Soendari* van Tegal, die nog niet lang geleden uit Holland was teruggekeerd sprak over haar wedervaren in Holland. *Mas Adjeng Roro Djoewito* onderwijzeres te Soerabaja over de Inlandsche huishouding en handenarbeid. *Raden Adjeng Soedjoetoen*, onderwijzeres aan de Retnosoesih school te Bodjonegoro over den toestand van het Inlandsch kind en over de uitgifte van een Kartiniblad. Mas Adjeng Roro Maridjem onderwijzeres aan de Kartinischool te Soerabaja over den vooruitgang van de Inlandsche vrouw. Iedereen had vrijen toegang. De *Pewarta Soerabaja* dit mededeelende schrijft: „Ziet hoe ver de Inlandsche vrouwen op den weg van ontwikkeling en vooruitgang gevorderd zijn" en vraagt: „Wanneer zullen de Indo-Chineezen vrouwen zich op dit gebied in beweging zetten?"

Laatdunkendheid. In hetzelfde blad wordt geklaagd over de laatdunkendheid van den Europeaan. Hij werkt o.m. niet mee om der politie behulpzaam te zijn bij de handhaving van de orde en veiligheid op straat en geeft daardoor een slecht voorbeeld aan den Inlander. De schrijver geeft hiervan het volgende staaltje: Onlangs werd te Soerabaja een Europeaan in een auto door een politieoppasser aangehouden, omdat een der lichten was uitgedoofd. Instede hem voor deze mededeeling erkentelijk te zijn en het licht weder op te steken, schold hij den oppasser uit, vroeg hem, of hij niet wist, dat hij een broeder van den Resident van Soerabaja vóór zich had en bracht de auto zoo schielijk in beweging, dat de oppasser bijna geen tijd had om op zij te gaan.

Gelijkheid. Dank zij de oprichting van Chineesche scholen (Tiong Hoa Hwee Koan) en het ontstaan van Inlandsche vereenigingen als de S. I. begint de Westerling minder laag op Chineesch en Inlander neer te zien. Toch zijn er nog vele Europeanen, waaronder die in hun eigen land gerekend worden tot het plebs behooren, dan wel de zoogenaamde kampong Europeanen, die tegenover Chineezen en Inlanders een alles behalve gepaste houding aannemen. (Perniagan).

In hetzelfde blad wordt nogmaals de kwestie van de gelijkstelling besproken van Chineezen met Europeanen. Met genoegen wordt uit krantenberichten vernomen, dat deze zaak een onderwerp van overweging uitmaakt tusschen de Chineesche en Hollandsche Regeering. Eerst wanneer deze gelijkstelling tot stand is gekomen, komt de Chinees op de hoogte, waarop hij staan moet.

Evolutie. Uit het oogpunt van de ontwikkeling en de evolutie, verdeelt *Yih Sih* in de *Perniagan*, zijne landgenooten in „conservatieven", die niets van een verandering van de oude zeden en gewoonten willen weten; „ultra-modernen", die alle oude zeden en gewoonten overboord willen gooien en vervangen door Westersche gebruiken; en „modernen", die in het oude het goede willen behouden en zoo ook uit het Westen het goede willen overnemen. „Ziet", zegt hij, „wat Dr. Louis Boen Keng gezegd heeft: „Wij Chi-

neezen, houden onze Chineesche zeden en gewoonten nog hoog, al verlangen wij er ook sterk naar om de nieuwere (en goede Y. S.) ons eigen te maken.

In de *Warna Warta* geeft „*Jantje*" aan zijne landgenooten den raad om nimmer hunne saamhoorigheid met de Chineezen en China te vergeten en dit gevoel bij de jongeren levendig te houden, o.a. door middel van de Tiong Hwa Hwee Koan scholen, niet slechts den mond vol hebben van „vaderlandsliefde" maar dit te doen blijken door het vaderland met geld te steunen en slechts goederen te koopen van de vaderlandsche nijverheid, zij 't ook, dat dezen niet zoo goed zijn als van andere landen.

In de *Djawa Tengah* wordt een beschouwing gegeven over de verhouding tusschen de Chineesche werkgevers en werknemers in Indië. De werknemers worden aangeraden om te „demonstreeren" tot verkrijging van den voor den tegenwoordigen tijd zoo hoog noodigen duurte-toeslag, zooals door de Europeesche werkgevers wordt gegeven, zoomede tot verbetering van de arbeidsvoorwaarden.

Den gemeenteraad van Bandong wordt verweten, dat hij slechts de belangen van de rijken en grooten op het oog heeft en niet die van Inlanders en Chineezen, zoowel wat betreft het onderhoud der wegen, als de zorg voor de hygiëne. Ten aanzien van de belastingen bestaat ook ongelijkheid. Maar tot den kleinen man wordt ook het verwijt gericht, dat hij zich zoo den voet op den nek laat zetten na de verbanning van de drie voormannen der I. P.

Volgens de *Perniagan* heeft de Regeering bepaald, dat bij de behandeling van verzoeken van Chineezen om gelijkstelling met Europeanen meer moet worden gelet op de maatschappelijke positie van den aanvrager, zoodat ook minder ontwikkelde Chineezen, doch met een uitstekende sociale positie, gelijkgesteld zullen kunnen worden.

(*Djawa Tengah*).—

Hoa Kiauw. In de Chineesche pers is het concept te lezen van een bezwaarschrift van de Chineesche ingezetenen van N. I. onderteekend door de H.H Han Hie Kie Cs. aan de Tjham Gee Wan (parlement) in China. Han Hie Kie voornoemd is direkteur van de Tiong Hoa Siang Hwe (een handelsvereeniging) te Soerabaja. Hij deelt mede onder welke bezwarende omstandigheden de Chineezen in Indië verkeeren en vraagt China's tusschenkomst om verbetering te doen aanbrengen in de wettelijke bepalingen, welke betrekking hebben op het leven en het lot van de Chineezen in N. I. In het request wordt o.m. verteld, dat er ongeveer 60.000 Chineezen in Indië wonen, wier gezamenlijke bezittingen op millioenen geschat worden. De blanken beweren, dat Indië een goudmijn is in het bezit van de Chineezen; maar de Chineezen daar kunnen geen rechten uitoefenen, hebben bijna geen bescherming van persoon of goed. Zij worden benadeeld en onderdrukt. Kortom het leven wordt hun niet aangenaam gemaakt. Hun lot kan vergeleken worden bij dat van een mier. Aan China wordt gevraagd om zich het lot van de Chineezen in Indië meer aan te trekken, verandering te brengen in de wet op het Nederlandsch-onderdaanschap en in de betrekkelijke bepalingen en kontrakten.

Klacht. In de *Perniagan* is opgenomen een klacht tegen den gemeenteraad en den gezondheidsdienst te Batavia, waar de wegen totaal verwaarloosd worden, gebrek aan artesische putten bestaat, het water in te kleine hoeveelheden verstrekt wordt en waar het vuil in de kampong niet meer wordt opgehaald.

Verbond met Japan. In de *Djawa Tengah* wordt gevraagd, wat voor Nederland de beste keuze zou zijn, om zich in den oorlog aan Engelsche of Duitsche zijde te scharen. Na een uiteenzetting van de gevaren, welke van beide zijden te wachten zijn, wordt in overweging gegeven, maar een verbond met Japan te sluiten, vóórdat het Engelsch-Japansch verdrag is afgeloopen. Indien het dan nog noodig mocht zijn zich in den strijd te mengen, ware het wenschelijk Duitschlands zijde te kiezen, daar Nederland dan door dit rijk, en Oost-Indië door Japan beschermd kon worden, natuurlijk tegen een vergoeding. Aan het slot van het artikel wordt een lofzang geheven op de krachtige handhaving onzer neutraliteit.

Slapheid. In de *Bintang Soerabaja* wordt de opmerking gemaakt, naar aanleiding van een verbod tot invoer van twee buitenlandsche Maleische bladen, dat de Regeering zich te weinig gelegen laat aan, en niet krachtig genoeg optreedt tegen de binnenlandsche pers, waarin bijna dagelijks opruiende stukken voorkomen.

Verschil. In hetzelfde blad wordt in een artikel onder den titel van „*adat blanda*" een vergelijking gemaakt tuschen Europeanen en Inlanders. Eerstgenoemden — zegt de schrijver — hechten meer waarde aan een goeden naam dan aan rijkdom. De Inlanders daarentegen geven niet veel om een goeden naam, als zij maar een gemakkelijk en lekker leventje kunnen leiden.

Van Vreemde Koloniën.

Douane ontvangsten en scheepvaart in China.

Aan de mededeelingen van den consul-generaal der Ned. te Shanghai ontleenen wij 't volgende:

De ontvangsten der Chin. Zee-douane waren in 1916, de tegenwoordige tijdsomstandigheden in aanmerking genomen, zeer gunstig en wezen een stijging aan van ongeveer 1 millioen Hk. Taels tegen 1915, n.l. 37.756.000 tegen 36.747.000. Daar waar de ontvangsten van deze bron van inkomsten dienen als waarborg voor buitenlandsche schulden in goud, is 't niet van belang ontbloot te vermelden, dat de geïnde rechten in 1916, tegen een gem. koers van den Hk. T. ad 3/3 13/16 d., een som van 6.262.174 P. S. vertegenwoordigden, terwijl de opbrengst van 1915, tegen een koers van 2/7 1/8 d. gelijk was aan 4.765.626 P. S.

De scheepvaartbeweging van Shanghai in 1916 verschilde in aantal schepen en hoeveelheid tonnenmaat niet veel van 1915, maar bereikte natuurlijk op lange na niet de cijfers van vóór den oorlog. De resultaten waren door de hooge vrachten zeer bevredigend. Vrijwel 't eenige belangrijke feit was de heropening der trans-pacifieke vaart door de nieuwe „Pacific mail S.S. Co." met 3 schepen, vroeger behoord hebbende aan den Kon. West-Indischen maildienst. Door den oorlog worden meer en meer Britsche schepen aan de vaart onttrokken, hetgeen voor 1917 een groote belemmering voor den Chineeschen in- en uitvoerhandel dreigt te worden.

De Ned. scheepvaart in Shanghai is in 1916 niet onbelangrijk teruggegaan, hetgeen toe te schrijven is aan 't uitvallen van een petroleumlichter, die in de jaren 1913—15 in geregelde vaart op de Yangtsze-rivier was. Wegens verminderde petroleum-aanvoer uit N.-I. kwamen ook minder N. schepen. Als tegenhanger voor de verminderde suikeraanvoer van Java hadden de booten der J. C. J. L. groote hoeveelheden Java-thee te vervoeren met overlading te Shanghai naar Wladiwostock.

Concurrentie ter zee.

Na de Amerikaansche oorlogsverklaring hebben Engeland en Japan vermeerderde bedrijvigheid ter zee getoond. Of Japan ook hiertoe gekomen is door de vrees anders een lesje van de marine der V. S. te krijgen, durven wij niet uitmaken. Valt de grootere levendigheid van dit rijk toevallig samen met die van Amerika, dan komt hun ook samen de eer toe de Britsche vloot uit den dut geschud te hebben. 't Beeld van de netjes opgelegde dreadnoughts, die geregeld netjes afgestoft werden, was waarheid gebleven. De duikbootoorlog had nog nader aangespoord om zich niet of hoogst zeldzaam buiten de havens te wagen. Amerika toonde een ander inzicht toegedaan te zijn, 't wilde er desnoods wat schepen aan wagen, maar tegen de duikbooten moest flinker worden ingegaan. In dezen tijd dook Japan ook weer op. 't Reeds eenige malen verspreide gerucht van Jap. schepen in de Midellandsche zee werd nu tot een feit, en om zich niet al te zeer de loef te laten afsteken, is de Britsche vlag nu ook op avontuur uitgegaan. Nog wel niet van harte en op groote schaal, maar er is toch iets gemerkt van een Britsche vloot.

In afwachting van de dingen die komen zullen, is 't wel interessant de herinneringen weer te geven door lord Cecil in 't Lagerhuis verlevendigd over hetgeen door Japan ter zee gepresteerd is.

De J. vloot heeft doorloopend de zee in 't Verre oosten en Zuid-oosten bepatrouilleerd. Zoodoende is 't den D. vloot onmogelijk geworden ergens vasten voet te krijgen. In 't vorige jaar was een kruiser-smaldeel in den Indischen Oceaan gestationneerd tusschen Colombo en Singapore; 't is daar nog op zijn post. Groote oorlogsschepen werden naar den Ind. Oceaan, den Zuid- en den Noord-Stillen Oceaan gezonden. Er zijn mijnen gelegd tot aan de Kaap de Goede Hoop, de Golf van Aden en Colombo, deze op te zoeken is een moeilijk en gevaarlijk werk. De J. schepen hebben hiertoe mede gewerkt en zij doen dit nu ook weer in de Middellandsche Zee, waar de ramp aan 't groote transportschip Transylvania overkomen, 't gevaar aangeeft, waaraan zij zich bloot stellen.

Rothschild's wensch.

Rothschild gaf als illusie voor 't vormen van een Joodsch rijk een protectoraat van de entente in 't oude klassieke land der Joden. Mag men Sir A. Murray, thans bevelhebber van de Britsche macht in Palestina, eenig gezag toekennen, dan zou de geschiedenis op weg zijn dien wensch te verwezenlijken.

Als de entente Palestina van de T. overheersching bevrijdt, zou zij 't als Joodsch Palestina doen herleven en de Ziondroomen zouden tot werkelijkheid kunnen worden. Vele Joden van elders zouden naar den nieuwen staat komen, die onder Engelsch of Fransch protectoraat 't kultuurcentrum voor 't Jodendom van de gansche wereld zou worden.

Intusschen wist 't correspondentiebureau in den Haag een officieel bericht uit Rome te geven, volgens hetwelk de Ital. regeering bij monde van Boselli aan Nahum Sokolof, lid v. h. hoofdbestuur der Zionistische wereldorganisatie, zich bereid heeft verklaard steun te verleenen aan ieder initiatief, dat de vestiging der Joden in Palestina beoogt en de neutraliseering van dit land onder waarborg van Europeesche mogenheden. De Paus zou zich ook gunstig over een naturalisatie van Palestina als Joodsche kolonie uitgelaten hebben.

Neutraliseering onder waarborg of protectoraat, deze begrippen dekken elkander niet, maar in korte berichten, die door particuliere tusschenpersonen zijn overgebracht, wordt 't niet altijd nauw genomen met de stiptheid der bedoeling. De vraag blijft dan: wat van de twee is de bedoeling?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Het Boschwezen in Ned.-Indië.

Verschenen is het verslag van den „Dienst van het boschwezen in N.-I. over het jaar 1915", dat als gewoonlijk een uitvoerig overzicht geeft van de verrichtingen van den dienst en van de resultaten.

Uitvoerige mededeelingen worden gedaan over den toestand, de inrichting, de verjonging en de bescherming en bewaking der bosschen op Java en Madoera, over de caoutchoucaanplantingen van het boschwezen en over het proefstation en voorts over hetgeen door den dienst van het boschwezen en van bestuurszijde op de buitenbezittingen werd verricht.

Wij laten hieronder volgen eene opgaaf (afgeronde cijfers) van de zuivere inkomsten uit het boschbedrijf over de jaren 1909—1915.

1909	*f* 2,080,000
1910	„ 2,410,000
1911	„ 2,800,000
1912	„ 2,900,000
1913	„ 2,417,000
1914	„ 1,351,000
1915	„ 1,890,000

Bij het verslag is gevoegd eene boschkaart van Java en Madoera, schaal 1 : 100,000, duidelijk aangevende de ligging der djatibosschen, der wildhoutbosschen, der houtvesterijen en der Gouvernementscaoutchouc-ondernemingen. (Java Bode)

Instituut voor Economische Geschriften.

De vereeniging „Instituut voor Economische Geschriften", opgericht 29 December 1916, heeft ten doel de bevordering van de studie van economische en economisch-politieke vraagstukken en de verbreiding van kennis dienaangaande. Tot de wijzen waarop dit doel kan worden nagestreefd, behoort naar het oordeel van den Raad van Beheer ook het bevorderen van de uitgave van afzonderlijke studies op economisch en economisch-politiek gebied.

Als No. 1 dier geschriften is thans verschenen eene studie van Mr. G. Vissering, getiteld: Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de goudpolitiek van de Nederlandsche Bank. Met bijlage: Nederlandsch Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard (Rotterdam, Nijgh en van Ditmar).

Marineblad.

In het Nr. van 16 dezer schrijft de luitenant ter zee E. J. Langelaan een artikel „Onze Marine in 1925. (Schets van het materieel der vloot in Nederlandsch-Indië)". — De heer W. E. van Dam van Isselt geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over de bestemming, de organisatie en het gebruik van onze oorlogsvloten in 1599.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Het Nr. van 16 Juni bevat het 17e vervolg van J. Scheltema de Heere's aanteekeningen over een reis naar de Molukken en Nieuw-Guinea. Schr. geeft thans korte bijzonderheden over Ternate, Batjan, Ambon en Boeroe.

Koloniale Studiën.

Van dit nieuwe (in Indië verschijnend) periodiek is nu reeds de vierde aflevering verschenen. Volgens de Banier van 30 Maart bestaat de inhoud uit de navolgende opstellen: Bestuursverhouding, door Ir. A. C. de Jongh. — De wenschelijkheid van een Geologischen dienst in Ned.-Indië, door L. Rutten. — De Indische middelbare school, door Z. Stokvis. — De visscherijbank „Bagan Madjoe" en de visscherij-industrie te Bagan Si Api-Api, door O. P. Besseling. — Associatiepolitiek, door H. J. 's Jacob. — De Indo-Europeaan, door W. de Cock Buning. — Onze landbouw en het gebrek aan scheepruimte, door Cr. — Het kampongvraagstuk, door W. Price. — Samenwerking van Inlandsche planters, door Victor Zimmerman. — Kroniek. — Boekbespreking.

Over het koppensnellen op Nieuw-Guinea.

Behoort het koppensnellen bij de kustbewoners van Ned. Nieuw-Guinea, dank zij onze bestuursmaatregelen, thans tot het verleden, in de binnenlanden „gaat het duivelsch spel nog steeds zijn ouden gang", schrijft Pr. P. Vertenten in de Java-Post van 16 Maart j.l. Schr. vertelt van dit wreede gebruik o.m.:

„Eerst wordt het slachtoffer zoo vriendelijk mogelijk toegesproken, opdat het zijn naam noeme. (Hoewel de taal der Digoel-menschen een heel andere is als die der Okabaërs met de andere strandbewoners hier, zoo houdt de Kaja-Kaja er toch voor, dat het slachtoffer zijn naam noemt. Maar wie zal zeggen, welk het eerste woord is, dat die arme, zoo geprangde menschen er dan uitbrengen?) Is die ware of schijn-naam genoemd, dan wordt hij, zoo de overvaller het gedaan kan krijgen, voor de zekerheid herhaald en nog eens herhaald. Maar dan is het ook uit met alle vriendelijkheid.

Zoo lang (zoo laag?) mogelijk wordt nu de hals van den ongelukkige doorgesneden met de scherpe s o k, d.i. het Kaja-Kajasche bamboemes (vandaar het woord sók-anem, d.w.z. sneller) en daarna de halswervel omgedraaid. Dappere slachtoffers bieden daarbij onversaagd hun hoofd rechtop aan, de andere zien het af te wenden of laten het al als ontzield neerhangen. Afschuwelijk gezicht dat onthalzen! De tong komt zeer ver uit den mond, de oogen rollen wild in de kassen en puilen uit. 't Bloed spat uit de groote aders naar alle kanten.

Is dit afschuwelijk moordtooneel ten einde, dan laat men de lijken maar verder liggen. Alleen wordt door sommigen een arm, been of stuk uit de dijen meegenomen om te braden en op te eten. Ook moet dit menschenvleesch wel eens dienen als ingredient voor genees- of tooverkunsten.

Van de gesnelde koppen wordt nog dienzelfden dag de huid afgestroopt, daarna van alle vleeschdeelen ontdaan, om ze goed schoon te krijgen. De hersenen worden er uit gehaald door een groote opening van onder. Met sago vermengd worden deze dan gebakken en opgegeten. De wangen vult men aan met klei, terwijl door de neusholte een rotan-lus gehaald wordt. Deze lus door een ander rotan reepje vastgehouden, dient dan tevens tot bevestiging van den kinnebak. Is men daarmede klaar, dan halen zij de huid weer over den schedel en naaien de snede (van kruin tot hals) alsook de oogleden, dicht met een reepje rotan."

Een nieuw Indisch periodiek.

Volgens een bericht in de „Java-Bode" is verschenen no. 1 van het „Algemeene Militair Weekblad voor Ned. Indië", onder redactie van den heer J. v. den Hoog.

De redactie zet het doel van het blad uiteen; daaruit blijkt, dat het bedoelde weekblad wil zijn een orgaan, waarin ook de militair beneden den rang van officier zich vrijelijk kan uiten, altijd met inachtneming van de juiste begrippen der krijgstucht.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 3 (Maart 1917): Bokschutters, inschieten van geweren, verhooging van schietvaardigheid en schietuitkomsten bij den troep, door F. Oberstadt (vervolg). — Over toestanden bij het wapen der Artillerie, door H. L. Maurer. — Van gidsen en spionnen, door E. J. Geldorp. — Overzicht van de militaire actie in Djambi en Palembang (slot), door A. J. C. Jonquière. — Naar aanleiding van „De gewapende politie", in het I. M. T. 1916, blz. 1367, door J. H. Goosens. — De secundaire taak van het N. I. leger en het korps Gewapende politie, door J. C. A. Bannink. — Een geneesmiddel, door Sanitas. — De gewapende politie, door J. F. den Ouden.

Koloniaal Tijdschrift.

De Juni-afl. bevat de volgende bijdragen. De tarekat's (Mohammedaansche Broederschappen), door P. C. A. van Lith. — Desa-autonomie en desa-begrooting, door J. Brinks. — Desa-financiën en nog wat (slot), door C. A. Schnitzler. — Verbetering van misstanden bij huwelijk en echtscheiding, alsmede bij het godsdienstonderwijs in de afdeeling Agam (Sumatra's Westkust), door K. A. James. — Economische politiek in de Fransche Koloniën, door G. d. d. V.

Overigens de gewone rubrieken: Verscheidenheden, door H. S. — Kroniek, door Tertius. — Persoverzicht, door J. D. R. H. Pillard. — Vreemde Koloniën, door H. D. — Bibliographie, door C. v. d. V.

Vereeniging „Je Maintiendrai" te Medan.

Deze vereeniging stelt zich ten doel niet alleen Java maar geheel Ned.-Indië en speciaal Sumatra's Oostkust weerbaar te maken, en maakt voor dat doel o.m. propaganda door het uitgeven van „Rood-Wit-en-Blauwboekjes", waarvan onlangs het tweede is verschenen. Het bevat o.a. een lezing van Majoor J. C. Pabst over de verdediging van Ned.-Indië, den 20 Dec. 1916 te Medan gehouden. — Een artikel over de houding van de inlandsche bevolking ingeval van oorlog met een buitenlandschen vijand. — Mededeelingen over de korpsen Barisan van Madoera, van F. Fokkens en A. K. A. Gijsberti Hodenpijl.

De Tropische Natuur.

Uit den inhoud van jaarg. VI, afl. 4 (April 1917). Eigenaardig gevormde gal uit Sumatra, door S. v. L. — Eenige Javaansche boktorren (vervolg), door G. O. J. — Orchideeën (vervolg), door W. Winckel. — Javaansche aquariumvisschen, door J. Sybrandi (slot). — Nog eens „Vliegende draakjes", door H. Schroo Jr.

Ceres.

In het 1 Juni No. een overzicht eener voordracht van Dr. H. C. Prinsen Geerligs over de suikerbereiding door alle landen en eeuwen. — Idem van H. J. Boschman over den landbouw in Suriname. — Verder het eerste gedeelte eener beschouwing van Th. Tj. H. „Enkele bijzonderheden van de Chineezen en de Chineesche gewoonten".

Orgaan der N.-I. Officiersvereeniging.

Enkele bijdragen uit de Maart-afl.: De Vereeniging „Indië Weerbaar". — Het plan van Boxtel, door Fr. Treffers, met Naschrift door H. M. Luchsinger. — Propaganda voor het Ned. Ind. leger, zoowel in Nederland als in Indië, door Graaff. — Beschouwingen over ons schermvoorschrift. — Officierscasino's, door H. A. Kooy.

Indische bijdragen in buitenlandsche tijdschriften.

In No. 4-5, jaarg. 48 van het Zeitschrift für Ethnologie belangrijke artikelen van W. Ahrens en A. Maass: Etwas von magischen Quadraten in Sumatra und Celebes (met afb.)

Verder in het jongste Nr. van „Boletin de la Real Sociedad Geografica" het vervolg der uitvoerige beschouwing van E. d'Almonte „Formación y evolución de las sub-razas Indonesia y Malaya (met veel afbeeldingen).

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Met betrekking op de Indiën bevat het 15-Juni Nr. een tweetal beschouwingen :Gegevens en beschouwingen betreffende de economische geographie van Midden-Celebes, door Ir. E. C. Abendanon. — Suriname en zijn economische hulpbronnen, door Fr. Oudschans Deutz. Verder worden in de rubriek „Uit tijdschriften en verschillende werken" overzichten gegeven van Wing Easton's jongste artikelen over de geologie en mijnbouw van O. Indië en van E. Helfferich: De suikerindustrie op Java en haar toekomst in verband met den wereldoorlog.

„Indië".

Nr. 11 van dit geïllustreerd weekblad voor Nederland en Koloniën bevat o.m. De Chineesche schoolbeweging, door Dr. Yap Hong Tjoen. — De reis naar Oost-Indië voor vijftig jaar, door Mercator. — Ups and downs in de Indo-Chineesche wereld, door Th. Brondgeest (slot). — Welke loopbaan staat voor jong-Holland open? De Javasche Bank, door Mr. P. J. C. Tetrode.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Departement van Koloniën :

Mutatiebericht.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Voorzitter v. d. Landraad te Sidoardjo (Soerabaja).	2 April 1917.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. L. R. van Dam.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

VERGADERING van het HOOFDBESTUUR der VEREENIGING op ZATERDAG, 7 JULI 1917, ten 1 uur n.m., in het ORANJE-HOTEL te BREDA.

A g e n d a.

1. Notulen (zie K. W. 17 Mei 1917,, no. 20).
2. Bespreking van de agenda voor de Algemeene Vergadering.
3. Voorziening in de vacature van Penningmeester.
4. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op **Zaterdag 7 Juli 1917,** ten 2 ure n.m. in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groote Markt te Breda.

A g e n d a.

1. Opening.
2. Notulen van de vorige vergadering (zie K.W. 20 Juli 1916, No. 29).
3. Het jaarverslag over 1916 van het Hoofdbestuur (zie K.W. 31 Mei 1917, No. 22).
4. Idem van de Studie-Commissie (zie K.W. 10 Mei 1917, No. 19).
5. Idem van het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau (zie K. W. 3 en 17 Mei 1917, Nos. 18 en 20).
6. Idem van den Inlichtingendienst (zie K. W. 21 Juni 1917, No. 25).
7. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1916 (zie K. W. 14 Juni 1917, no. 24).
8. Begrooting voor het jaar 1918 (zie K. W. 14 Juni 1917, No. 24).
9. Benoeming van leden der Commissie tot Onderzoek van de rekening en verantwoording over 1917.
10. Voorziening in 7 vacatures in het Hoofdbestuur, ontstaan door periodieke aftreding of overlijden van de navolgende leden:
    R. Zuyderhoff, Ondervoorzitter (periodiek aftreden).
    A. A. C. Harting, Penningmeester (overlijden).
    T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn (periodiek aftreden).
    Mevr. M. ten Bosch-Bosscher, den Haag (i
    C. de Vries, Amsterdam (id.)
    L. A. H. Lamie, Arnhem (id.)
    W. Scheuer, Leiden (id.)
    Gestelde candidaten:
    Ondervoorzitter: 1. R. Zuyderhoff; 2. L. A. Bakhuis.
    Penningmeester: Nog niet gesteld.
    Amsterdam: 1. C. de Vries. 2. C. H. L. Baelde.
    Apeldoorn: 1. T. Gerdes Oosterbeek; 2. Mej. K. Ament.
    Arnhem: 1. L. A. H. Lamie (sedert overleden); 2. H. J. M. Baumann.
    's-Gravenhage: 1. Mevr. M. ten Bosch-Bosscher. 2. Mevr. C. T. J. van Aalst-Koopman.
    Leiden: 1. W. H. Scheuer. 2. Mr. E. Rijke.
11. Mededeelingen omtrent commissiën, instellingen en werkzaamheden.
12. Vaststelling van de plaats, waar de Algemeene Vergadering in 1918 zal gehouden worden.
13. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

In de leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, zijn o.a. ter lezing gelegd:

1. Vierde jaarverslag 1916 van *de Vereeniging „Kartinifonds,,*
2. Jaarverslag 1916 van het *Koloniaal Landbouwmuseum.*
3. Jaarboek 1916—1917 der *Vereeniging „Studiebelangen"* te *Wageningen.*
4. *„Koloniale Studiën"*, afl. No. 4 (Maart 1917), 1e jaargang.
5. 38e Jaarverslag van *het Studiefonds „Midden-Java".*

Van de Naamlooze Vennootschap „Boeatan":

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING van Aandeelhouders, op *Zaterdag 30 Juni 1917,* te 3 ure, in het lokaal der Vennootschap *Heulstraat 19,* Den Haag.

Punten van behandeling:

1o. Jaarverslag over 1916.
2o. Balans en Winst- en Verliesrekening over 1916. (de stukken liggen ter inzage Heulstraat 19).
3o. Benoeming van de leden der financieele commissie voor 1917 en van plaatsvervangende leden.

DE RAAD VAN BEHEER.

Van het Informatie-bureau :
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Leeraar in de anatomie aan de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Gouvernements-arts met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Tweede technoloog voor de laboratoria ten behoeve van het materiaal onderzoek.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.
Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.
Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
Veearts voor de waarneming gedurende twee jaren van de betrekking van leeraar aan de Nederlandsch-Indische veeartsenschool te Buitenzorg.
Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).
Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:
Civiel-ingenieur.
Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur).
Jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken.
Opzichter.
Tijdelijk bouwkundig opzichter.
Bij den dienst van het mijnwezen:
Ingenieur. Opziener.
Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilinmijnen.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Civiel-ingenieur. Werktuigkundig ingenieur. Ingenieur voor het signaalwezen.
Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).
Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst:
Adspirant-ingenieur. Commies.
Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.
Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.
Bij de Gouvernements-marine:
Derde stuurman. Leerling-machinist.
Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.
Adspirant-commissaris van politie bij de algemeene politie.
Vast werkman instrumentmaker voor het Marine-etablissement te Soerabaja.
Zij die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 Juni 1917, No. 126).

Ingezonden.

De oprichting van een Algemeen Koloniaal Informatie-bureau.

Talrijk en verscheiden zijn de manieren, waarop, vooral in de laatste twintig jaren, getracht is onze koloniën meer en meer in het moederland bekend te maken, Indië (Oost en West) en Nederland meer tot elkaar te brengen. En die pogingen zijn niet zonder resultaat gebleven. Zij hebben krachtig bijgedragen om de kennis onzer koloniën hier te lande uit te breiden en in breedere kringen te brengen.

Toch is er nog een zeer groot deel onzer landgenooten voor wien Indië vrijwel een onbekend land is. Niet altijd is hiervan onverschilligheid de reden. Bij herhaling is mij gebleken, dat men er gaarne meer van zou willen weten, maar men weet niet tot wien men zich daartoe wenden moet. Velen zijn er, zelfs hier in Den Haag, met wien ik toevallig in aanraking kwam, die mij naar Indië vroegen en informeerden hoe men daar in zekere branches connecties kan aanknoopen, hoe men er zich een bestaan kan scheppen, hoe men moet handelen om er een plaatsing te verkrijgen, enz. In de provinciesteden is deze onwetendheid uit den aard der zaak veelal nog slimmer, om van het buitenland niet te spreken.

Een en ander heeft mij de behoefte doen kennen van een centraal iets, dat Indië onder het bereik brengt van een i e d e r, zoowel in ons land als daarbuiten, waar iedereen de inlichtingen kan verkrijgen, die hij verlangt.

Het meest doeltreffende zou m. i. zijn e e n a l g e m e e n i n f o r m a t i e - b u r e a u v o o r k o l o n i a l e z a k e n zooveel mogelijk o p e l k g e b i e d, dat voor elke branche geadviseerd wordt door deskundige personen, die uit liefde voor het land, waar zij een groot deel van hun leven hebben doorgebracht, bereid worden gevonden gratis, dan wel tegen een bescheiden honorarium, korte zakelijke adviezen te geven omtrent hetgeen door het bureau van hen gevraagd wordt. Onder de vele voor goed of tijdelijk gerepatrieerden zullen er ongetwijfeld genoeg zijn, die de door hen opgedane kennis en ervaring dienstbaar willen maken aan het belang van koloniën en moederland.

Het bureau moet zoo volledig mogelijk uitgerust worden met handboeken en papieren gidsen, die op tal van vragen direct antwoord kunnen geven, terwijl een monsterkamer, waar industrieelen en landbouwondernemers hunne monsters van Indische handelsproducten kunnen tentoonstellen, eraan moeten worden verbonden.

Geregeld eenmaal 's maands wordt in alle voorname bladen van ons land het bestaan van het informatiebureau met monsterkamer flink duidelijk geadverteerd, evenzoo na den oorlog in enkele der voornaamste bladen van ieder buitenland, hetwelk daarvoor in aanmerking komt, terwijl, waar mogelijk, voor verdere reclame (o.a. in reisgidsen, aan spoorwegstations, enz.) wordt zorg gedragen.

Het bureau behoort gevestigd te worden te 's-Gravenhage, omdat daar de meeste gerepatrieerden wonen, hetgeen voor het voltallig krijgen en houden van het benoodigd aantal adviseurs van groot belang is en omdat die stad door Scheveningen de meeste vreemdelingen telt, niet doortrekkende, maar min of meer lang vertoevende, die den tijd hebben om het bureau te benutten.

De kosten voor bureau, advertenties en reclame, alhoewel beduidend, zullen, dunkt mij, waar het een zaak van zulk groot nationaal belang betreft, door jaarlijksche bijdragen van direct en indirect belanghebbenden, waartoe de Indische regeering in de eerste plaats behoort, gemakkelijk kunnen gedekt worden.

Er bestaan weliswaar informatiebureaux op Indisch gebied, maar die zijn of partiëel, of maken deel uit van een instelling en zijn daardoor slechts in beperkten kring bekend. Zij voldoen niet aan de behoefte van iets algemeens, waar op elk gebied deugdelijke informaties kunnen ingewonnen worden en waarvan het bestaan geregeld in binnen- en buitenland bekend gemaakt wordt.

V o o r a l n a d e n o o r l o g k a n z u l k e e n a l g e m e e n k o l o n i a a l b u r e a u a l s h i e r b e d o e l d e e n e g r o o t e b e t e e k e n i s v e r k r ij g e n.

Zij, die mij hunne medewerking willen verleenen om bedoeld bureau in het leven te roepen, worden beleefd verzocht hunne naamkaartjes met de letters A. I. B. aan mijn adres, Den Haag Frederik Hendriklaan No. 58, te willen zenden.

Met veel dank voor de plaatsing,

Hoogachtend,
Uw dienstw. dienaar,
F. FOKKENS,
Oud-Resident van Madoera.

Den Haag, Juni 1917, Fred. Hendriklaan 58.

—

Wij wenschen den heer Fokkens met zijn plan groot succes, in het belang van Indië en van Nederland. De vereeniging O o s t e n W e s t is sedert 20 jaar bezig om op allerlei terrein Nederland en Indië meer tot elkaar te brengen, o.m. ook te ijveren in den geest, door den heer Fokkens bedoeld. Ten tijde van het voorzitterschap van den heer Mr. A. van Gennep is het gelukt om met de hulp van enkele weinige vrienden en een paar maatschappijen een klein fonds te vormen, waarmede het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau in het leven getreden is. Het heeft met de beschikbare gelden goede diensten kunnen bewijzen, maar het ontbreekt te zeer aan blijvenden steun, zoodat in zijn jongste verslag zijn einde wordt voorzien. Een voorstel van den Minister van Koloniën, om dat bureau van regeeringswege geldelijk te steunen, opdat het ook aan het Ministerie goede diensten hadde kunnen bewijzen ter voorziening in de behoefte aan werkkrachten voor den Gouvernementsdienst in Indië, ondervond in de Tweede Kamer zoo weinig tegemoetkoming, dat Z.E., bij de beraadslaging het zonder een woord van verdediging terug nam.

Dit is dus een korte lijdensgeschiedenis.

Intusschen blijft het kantoor der vereeniging ,,Oost en West'', Heulstraat 17, steeds geopend, om naar best vermogen de inlichtingen te verstrekken, welke men met betrekking tot Indië wenscht; terwijl de vereeniging, zooals uit haar jaarboek blijkt, door het geheele land vertegenwoordigd wordt door afdeelingen en correspondenten, en in haar orgaan: het K o l o n i a a l W e e k b l a d, geregeld melding wordt gedaan van openstaande gouvernements-betrekkingen en de voorwaarden voor de vervulling daarvan, en overigens het ,,Koloniaal Weekblad'' ook de gelegenheid geeft voor de aanvraag van werkkrachten.

Verder verwijzen wij nog naar onze boekjes: S t a a t s - e n p a r t i c u l i e r e b e t r e k k i n g e n i n o n z e o v e r z e e s c h e b e z i t t i n g e n, waarvan reeds meer dan één een nieuwe druk beleefde, en eerstdaags het t w a a l f d e nummer: D e B e r g c u l t u r e s verschijnen zal.

Indien wij buiten onze vereeniging nog de aandacht vestigen op het nieuwe weekblad ,,I n d i ë'', dat voor het vragen en verkrijgen van inlichtingen in zijne kolommen een plaats openstelt, en op het Nationale tijdschrift: O n s L a n d met het daaraan te verbinden N a t i o n a a l S e c r e t a r i a a t, dat zich vooral op het gebied der reclame, in 't bijzonder ook voor Indië wenscht te bewegen, dan, gelooven wij, dat wij niet hebben te klagen over instellingen of personen van goeden wille, om de belangstelling voor Indië op te wekken, om het Nederlandsche publiek de oogen op Indië te doen werpen.

Als er iets aan ontbreekt, dan is het: o n d e r l i n g e s a m e n w e r k i n g.

Zal het bureau, dat de heer Fokkens op het oog heeft, iets meer uitwerken dan het reeds bestaande, dan zal het breed moeten worden opgezet, dus krachtig gesteund door mannen van grooten invloed en een ruim kapitaal, en onder het beheer moeten komen van iemand van buitengewone kennis op verschillend gebied in Oost en West, van rijpe ervaring, van rustelooze werkkracht, bijgestaan door talentvolle ondergeschikten.

Moge het organiseerend talent van den heer Fokkens dit weten te bewerken, dan zullen wij hem daarmede hartelijk geluk wenschen, het feit met vreugde begroeten, en wat w ij thans op dit gebied kunnen verrichten, gaarne aan zijne schepping overdragen!

Dag. Bestuur O. en W.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

CREDIET- EN HANDELSBANK voor Nederland en Koloniën
HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM
Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

VAN VEEN's Bedden - Matrassenmagazijnen
Hartenstraat 14—18—20 AMSTERDAM
Aanbevolen Speciaalzaak voor het inrichten der Slaapkamers
(Leveringen door het geheele land) - Telef. Interc. 8399 N

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

J. N. MULLER,
En gros Singel 233 Telephoon 6011.
Amsterdam
En détail Paleisstraat 45 Gevestigd 1826.
Fabriek en Magazijnen van Koffers, Tasschen en fijne Lederwaren.

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden, Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Badcostuums
Badmaillots
Badhanddoeken

DIEREN-TUIN Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore **Benoordenhout** 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.

Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegezonden.

De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbewijzen worden dadelijk verstrekt.

☞ Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorloopend toezicht, Societeit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen. - - - - - - -

---

Brengt een bezoek aan BOEATAN
Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

HUWELIJKS UITZETTEN

Tel. 2162. Zichtzendingen.
Voorhanden: LINNEN Damast Tafelgoed.
LINNEN Bedlakens en Sloopen.
LINNEN Handdoeken en Keukendoeken.
BERNARD DRABBE, Noordeinde 6 t/o de Plaats.

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden
KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
Telefoon ZUID 828.
OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOOPEND
Zuster C. G. SOER,
Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

...... Melkinrichting ......
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683
„PASTEUR"
Scheveningen, Neptunusstr. 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, a dan niet met inpandgeving polis levensverzekering ....
N.V. „Voorschotbank de Nederlanden"
Frederikstr. 2 *Kapitaal f 1.000.000* 's Gravenhage
Geeft 4,5 % **Schuldbrieven** uit in stukken van *f* 1000.—, *f* 500.— en *f* 100.—, onder **Trustee-toezicht.**

---

l'Abonnement-National
Barentszstraat 2a 's-Gravenhage
Onze abonné's kunnen als met contant geld koopen: meubilair, kleeding, huish. artikelen enz. enz. in bij ons aangesloten solide winkels **en ons in gemakkelijke paijementen betalen.**
Credieten tot elk bedrag. Vraagt inlichtingen.

Luxe Brood- en Banketbakkerij
Willem Renout
Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7.
AMSTERDAM

☞ **LAAT** voor Uwe familie in Indië een PORTRET van U maken
bij U aan huis.
Artistieke afwerking. Gewone atelier-prijzen
Aanbevelend, **A. M. A. SUSAN, Fotograaf,**
Regentesselaan 108 h. Regentesseplein - Tel. 6757 en 3305
Te allen tijde aan huis te ontbieden voor het maken van foto's van Familiegroepen, Kinderportretten, Diners enz.

Adverteeren doet verkoopen.